

‘Minister Gerda Verburg zet in op duurzaamheidsbeleid’

Hans Kraak en Hans Damman (redacteur van het tijdschrift VMT)

Duurzaamheid is in, zeker na de klimaatop van afgelopen december. Minister Gerda Verburg van LNV zet met haar beleid op veel fronten hoog in op dit onderwerp, in 2025 moet Nederland koploper zijn op het gebied van duurzame landbouw. Ook zou er om duurzaamheid toegankelijker te maken voor consumenten één logo voor duurzaamheid moeten komen, maar dat blijkt geen sinecure.

WAT VERSTAAT U ONDER DUURZAAMHEID?

‘Ik vind het moeilijk het begrip duurzaam te omschrijven. Verduurzaming is een proces en verduurzamen een werkwoord. Je kunt niet zeggen: dit of dat is duurzaam. Wat je met verduurzamen wil bereiken, is dat we ten aanzien van milieu- en klimaatsaspecten op een dusdanige manier produceren dat we de aarde en zijn grondstoffen, het milieu, klimaat, enzovoorts niet uitputten. Tegelijkertijd heb je de vragen rond dierenwelzijn en menswaardige arbeidsomstandigheden. Als je het bij duurzaamheid hebt over de lange termijn, dan zal je vragen hierover wel moeten beantwoorden. Waarom zeg ik dit nu wat uitgebreider? Omdat het woordje duurzaamheid een van de grootste containerbegrippen is van de laatste tijd. De een noemt het duurzaam, de ander puur en eerlijk en weer een ander noemt het eerlijk, denk aan chocola ...’

ERGERT U ZICH DAARAAN?

‘Nee, ik kan me wel voorstellen dat mensen denken, hoe kunnen we nu iets meer doen, en dat verhelderen. Maar door de enorme ontwikkeling die je de afgelopen jaren ziet, ontstaat er door al die labels en al die titels natuurlijk wel verwarring. Dat is de reden waarom ik zeg dat we daar met zijn allen werk van moeten maken. Want als ik als minister van Voedselkwaliteit ergens kom, dan is vaak de vraag of ik bereid ben om een duurzaamheidslogo te ontwikkelen. Dan zeg ik die

bereidheid is er, maar het is één van de moeilijkste uitdagingen die je je kunt voorstellen.’

EEN LOGO WAARIN BIODIVERSITEIT, DIERENWELZIJN EN DUURZAAMHEID IS ONDERGEBRACHT IS BIJNA NIET TE DOEN.

‘Als je dat zegt, gaat iedereen al weer achterover zitten en roept dan maar om wetgeving. Dat is misschien nog wel moeilijker, omdat je alles dan moet zien te vangen. Tegelijkertijd ben ik ervan overtuigd dat dit proces zo dynamisch is dat je dat nooit kunt vatten in wetgeving. Zodra je een wet hebt, is die al weer verouderd.’

IS BIODIVERSITEIT HET ASPECT DAT U HET MEESTE AANSPREKT?

‘Nee het is het gehele samenspel. Dus op welke manier is iets geproduceerd en wat definieer je dan als duurzaam. Er zijn mensen die dan al heel snel in de biologische landbouw schieten, alsof dat het enige zou zijn. Nou dat is een richting, maar er zijn er meer, denk aan tussensegmenten, denk aan de Volwaard kip, het sterrensysteem van Beter leven en AH heeft dan weer puur&eerlijk. Eigenlijk komt in de gehele samenleving de vraag: breng die gehele, ingewikkelde, brij van logo's, claims enzovoorts, nu eens terug tot één logo waarin alles tot uitdrukking komt.’

EEN HELL OF A JOB. GAAT DAT WEL LUKKEN?

‘Dat is heel moeilijk, er zijn misschien wel 25 duurzaamheidscriteria die je zou willen vangen met dat ene logo. Ik heb zojuist (25-januari) afspraken met de hele keten gemaakt: die gaat proberen in het najaar met een zogeheten Informatie Systeem Verduurzaming Voedsel (ISVV) te komen. Als het kan een systeem waarin elke consument zijn eigen profiel kan meegeven. Als je dierenwelzijn bijvoorbeeld belangrijker vindt dan Fair Trade, dat je dat kunt aangeven.’

‘Verduurzaming is een proces en verduurzamen een werkwoord’

DENKT U ECHT TOT EEN LOGO TE KUNNEN KOMEN?

'Het liefst zou ik dat volgend jaar willen. Ik heb het Platform Verduurzaming Voedsel gevraagd in het najaar met een systeem te komen, dus ik wacht af waar ze samen met de ngo's mee komen. Dat ene logo geef ik niet snel op, het moet het sluitstuk zijn van dit systeem: ik kan me bijvoorbeeld voorstellen dat op de verpakking komt te staan dat dit product voldoet aan het ISVV, zodat je als consument toch een verwijzing hebt naar duurzaam voedsel. Maar het logo alleen is niet heilig: eind november hoorde ik mevrouw Meijer van Jumbo/Super de Boer op de slotbijeenkomst over comfortstallen voor varkens nog zeggen dat zij niet kunnen wachten tot dat alle varkens in Nederland in een comfortstal worden geproduceerd. Ik heb hen gevraagd in april met concrete plannen te komen, dat doen ze. Prima! En Albert Heijn heeft inmiddels met VION afspraken gemaakt over louter scharrelvarken in de schappen vanaf 2011!

EEN BELANGRIJKE TAAK VOOR HET PLATFORM DUURZAAMHEID OF BREDER?

'In het platform is de gehele voortbrengingsketen vertegenwoordigd. Dat is wezenlijk. Als een schakel in de keten zou zeggen: ik doe niet mee, dan leid je verlies. Een keten is net zo lang als de zwakste schakel. Ik zet het daar op de agenda waarbij ik me zeer goed kan voorstellen dat men zegt: oké, wij committeren ons hieraan, maar dit kunnen we niet alleen. Vandaar dat we verbreding zoeken met ngo's, en misschien nog een, twee wetenschappers.'

AAN WELKE NGO'S (NIET-GOUVERNEMENTELE ORGANISATIES) DENKT U?

'Die zou ik eerst samen met de andere partijen uit het zeer brede aanbod willen selecteren. Op dit moment doen wij goede ervaringen op met die organisaties die ook hun nek willen uitsteken. Neem

bijvoorbeeld de Dierenbescherming, die zich tevens realiseert dat wij niet van de bodem ineens op de zolder kunnen springen, maar wel uit zijn op substantiële uitbreiding. Het is dus een zeer grote klus, maar de moeite waard om te proberen. En ik zal ook zeggen waarom. Omdat ik het voor consumenten belangrijk vind, omdat ik het voor Nederland belangrijk vind, we hebben nog een wereld te winnen, we zijn ondernemers en voor onze voedselproductie enorm internationaal gericht.'

OP WELKE TERMIJN DENKT U DAT MEN TOT ÉÉN LOGO KAN KOMEN?

'Het liefst zou ik dat volgend jaar willen. Daarom haal ik het Platform Duurzaamheid bij elkaar en zal hen de vraag voorleggen: dames en heren, hoe gaan we dat doen? Want u heeft er ook belang bij. Dan zeg ik tegen de vertegenwoordiger van het CBL dat Albert Heijn al om wetgeving heeft gevraagd. Wat moet daar in komen te staan?

Maandag hoorde ik mevrouw Meijer van Jumbo/Super de Boer op de slotbijeenkomst over comfortstallen voor varkens nog zeggen dat zij niet kunnen wachten tot dat alle varkens in Nederland in een comfortstal worden geproduceerd. Zij hebben dit vlees in het schap want er is vraag naar. Binnen tweeënhalf jaar moet al het varkensvlees voldoen aan het Jumbo Bewust-concept. Prima!'

MOET DE CONSUMENT NIET OOK NADRUKKELIJK BIJ HET PLATFORM WORDEN BETROKKEN?

'Jazeker. Als LNV hebben we een consumentenplatform met zeer diverse vertegenwoordigers uit de maatschappij. Hen hebben we gevraagd om met ideeën te komen hoe we de consument bewust kunnen maken van zijn rol bij het realiseren van duurzame productie-methoden.

Natuurlijk moet daar dan voor de landbouwer wel een reële vergoe-

‘Ten aanzien van de verduurzaming van voedsel heb ik gezegd dat Nederland over 15 jaar absoluut koploper moet zijn in de wereld’

ding tegenover staan. Als er meer van de agrarische sector wordt gevraagd, moet deze dat in de kostprijs kunnen doorberekenen. Als dat onvoldoende gebeurt, kunnen ondernemers hun bedrijven niet rendabel houden. Kijk wat er momenteel gebeurt in de tuinbouw. Deels is dat te wijten aan de recessie, maar deels ook aan de marktwerking in de keten. Dat is ook iets wat ik bespreek in het Platform Duurzaamheid.’

ONLANGS GAF MARKTONDERZOEKSBUREAU NIELSEN AAN DAT CONSUMENTEN NIET MEER WILLEN BETALEN VOOR BIOLOGISCHE PRODUCTEN, MAAR DIT MIN OF MEER ALS STANDAARD BESCHOUWEN.

‘We moeten ons wel realiseren dat we in Nederland niet meer dan twaalf procent van ons inkomen besteden aan voedsel; dat percentage is de afgelopen vijftig jaar alleen maar naar beneden gegaan. In de jaren zestig was dat nog veertig, vijfenveertig procent. Voedsel is zo goedkoop dat de waardering daarvoor ook niet zo groot meer is. Daarnaast hebben we een cultuur van enorme verspilling ontwikkeld. Van elke vijf tassen met boodschappen verspilt een huishouden er één. Als je alle vrachtwagens die dat verspilte voedsel vervoeren achter elkaar zet, dan heb je een file van 9.311 km, een afstand die te vergelijken is met Amsterdam – Kaapstad. Daar kan vanuit het oogpunt van verduurzaming ook nog wel het een en ander aan gebeuren.’

WAT DOET UZELF ALS BURGER AAN VERDUURZAMING?

‘Ik ben eigenlijk iemand die zeer kan genieten van lekker eten. Ik haal mijn brood, ongesneden, iedere zaterdag op de streekmarkt bij de bakker die al negentien generaties bakker is. Ik wil graag weten waar producten vandaan komen, dan waardeer ik die producten des te meer. Groenten en fruit idem dito. Als ik niet op pad hoef voor het departement, doe ik het liefst zoveel mogelijk op de fiets of lopend.’

LAAT U BIJVOORBEELD DE SPERZIEBOONTJES DIE OP DIT MOMENT UIT MAROKKO KOMEN, LIGGEN?

‘Punt is dat ik die toch al niet kocht. Misschien merkwaardig, maar als iemand van de boerderij ben ik opgegroeid met de seizoenen. Dat betekent dat ik hoop dat er binnenkort weer een nachtvorstje komt, want dan kan ik weer aan de boerenkool. Geweldig! En appels hoef ik ook niet helemaal uit Nieuw-Zeeland. Mijn voorkeur heeft nog altijd de Goudreinet, de Schone van Boskoop.’

DAT KLINKT EENVOUDIG, DUURZAAMHEID, ETEN VOLGENS DE SEIZOENEN... IS DAT OOK NIET DE BOODSCHAP VOOR CONSUMENTEN?

‘Ja, dat past allemaal in die boodschap voor de consument. Hoewel het Consumentenplatform, dat ik zeer serieus neem, zegt dat je daar

niet moet beginnen, maar bij het creëren van het aanbod, zeg ik enen; en de producenten en de consumenten. Want: iedereen moet zich realiseren dat hij of zij een bijdrage kan leveren aan het klimaat. Door minstens drie keer per dag, ik ga er even vanuit dat iedereen drie keer per dag eet, na te gaan wat zij aan het verbeteren van het klimaat kunnen bijdragen.’

GAAT U DE CONSUMENT AANBEVELEN MINDER VLEES TE ETEN?

‘Nee. Ik ken de discussies. Gisteren heb ik het begrotingsoverleg met de Tweede Kamer afgerond en dan komen er allerlei vragen van deeltijdvegetarisme en al dat soort dingen aan de orde. Eerlijk gezegd vind ik dat een druppel-op-een-gloeïende-plaat-politiek. Het heeft een hoge mate van symboolpolitiek. Natuurlijk moeten mensen zich realiseren dat vlees meer kost dan de productie van plantaardig eiwit. En natuurlijk moeten mensen als zij daarmee een bijdrage willen leveren, dat ook doen. Daar laat ik iedereen in vrij. Het gaat in eerste instantie om de bewustwording. Maar het dogmatisme waarmee dit in Nederland wordt geprekeerd, stuit mij wel eens tegen de borst. En waarom? Omdat dit op geen enkele manier de verduurzaming en het klimaatprobleem oplost. Als je namelijk effect wil bereiken, moet je dit internationaal zien. Je mag van Nederland verlangen dat wij voorop lopen, maar je moet het wel internationaal zien. We leven momenteel met 6,5 miljard mensen op deze aarde, waarvan nog een groot deel honger heeft. De millenniumdoelen halen we niet. (in 2015 halvering van de circa 600.000 mensen die in 1990 honger hadden, red.) Verder staan we voor de uitdaging om in 2050 niet 6,5, maar 9 miljard monden te voeden. Dat vergt gigantisch veel van de aardbodem en alles daarop. Tegelijkertijd zien we een economische ontwikkeling in Azië waardoor de vraag naar dierlijke eiwitten zal stijgen. Vandaar dat we ons moeten richten op het verduurzamen van de productie. Laten we werken aan zaken als mestkringlopen, verduurzaming van plantaardige eiwitten, dat we in Europa meer eiwitrijke gewassen kunnen verbouwen zodat die niet uit Latijns-Amerika hoeven te komen. Laten we dààr aan werken en als we dat in Nederland en Europa goed kunnen, deze kennis elders in de wereld beschikbaar stellen.’

WANNEER MOET NEDERLAND ZOVER ZIJN?

‘De verduurzaming van de veehouderij moet in 2023 rond zijn; daarover heb ik in 2008 afspraken gemaakt met de sectoren en het parlement; dat is dus een kabinetsbesluit. En ten aanzien van de verduurzaming van voedsel heb ik gezegd dat Nederland over 15 jaar absoluut koploper moet zijn in de wereld. En ik ben er heilig van overtuigd dat dat gaat lukken!’